УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ*Образац 3*
ЧЛАНИЦА:Правни факултет

ИЗВЈЕШТАЈ

за оцјенуурађене докторске дисертације/докторског умјетничког рада[1]

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовао комисију:Научно-наставно вијеће Правног факултета

Датум именовања комисије:13.10.2026.

Број одлуке:12/3.881-XVI -15/26

Чланови комисије:

1. Др Горан Латиновић | редовни професор
   Презиме и име | Звање
   Историја, Историја савременог доба
   Научно поље и ужа научна/умјетничка област
   Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци | предсједник
   Установа у којој је запослен/а | Функција у комисији
2. Др Далибор Ђукић | ванредни професор
   Презиме и име | Звање
   Право, Правна историја
   Научно поље и ужа научна/умјетничка област
   Правни факултет Универзитета у Београду | члан
   Установа у којој је запослен/а | Функција у комисији
3. Др Милош Станковић | ванредни професор
   Презиме и име | Звање
   Право, Правна историја
   Научнопоље и ужа научна/умјетничка област
   Правни факултет Универзитета у Београду | члан
   Установа у којој је запослен/а | Функција у комисији
4. |
   Презиме и име | Звање
   Научнопоље и ужа научна/умјетничка област
   |
   Установа у којој је запослен/а | Функција у комисији
5. |
   Презиме и име | Звање

[1]У даљем тексту „дисертација/умјетнички рад”.

Научно поље и ужа научна/умјетничка област	
Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији

2. ПОДАЦИ О СТУДЕНТУ

Име, име једног родитеља, презиме:Жељко (Боро) Теофиловић

Датум рођења:20.02.1979.

Мјесто и држава рођења:Дервента, СФРЈ

2.1. Студије првог циклуса или основне студије или интегрисане студије

Година уписа:	1999.	Година завршетка:	2009.	Просјечна оцјена током студија:	7,87

Универзитет:Универзитет у Источном Сарајеву

Факултет/Академија:Православни богословски факултет

Студијски програм:Православна теологија

Стечено звање:дипломирани теолог

2.2. Студије другог циклуса или мастер студије

Година уписа:	2010.	Година завршетка:	2018.	Просјечна оцјена током студија:	8,50

Универзитет:Универзитет у Београду

Факултет/Академија:Правни факултет

Студијски програм:Правно историјски модул, Компаративно-историјски под-модул

Назив завршног рада другог циклуса или мастер тезе, датум одбране:

„Верски празници и недељни дан одмора – упоредноправни и историјски аспекти“, 27.09.2018.

Ужа научна/умјетничка област завршног рада другог циклуса или мастер тезе:

правна историја

Стечено звање:мастер правник

2.3. Студије трећег циклуса

Година уписа:	2020.	Број ECTS бодова остварених до сада:	180	Просјечна оцјена током студија:	8,80

Факултет/Академија:Правни факултет

Студијски програм:Правно-историјске студије

2.4. Приказ научних и стручних односно умјетничких радова студента[2]		
Навести појединачне радове, са навођењемDOIбројева, односно концерте/снимљена дјела. Додати потребан број редова. Користити исти стил за навођење свих референци у 2.4.		
Р.б.	Основни подаци о научном раду	Цитатна база
1.	Теофиловић, Жељко. „Брачно право у Душановом законодавству“. Годишњак Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, број 44, година 44. Прегледни научни чланак. DOI 10.7251/GOD2244039T. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1158247	CEEOL
2.	Теофиловић, Жељко. „Правни положај Енглеске цркве у одредбама Велике повеље слобода из 1215. године“. Српска правна мисао, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, број 55, година 28. Прегледни научни чланак. DOI 10.7251/SPMSR2255043T. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1133743	CEEOL
3.	Теофиловић, Жељко. „Правни модели уређења односа државе и цркве у Европи и републикама бивше СФРЈ“. Годишњак Правног факултета у Бањој Луци, број 46, година 46. Прегледни научни чланак. DOI 10.63356/gpf.2024.004. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1327499	CEEOL
4.	Теофиловић, Жељко. „Правноисторијски и актуелни аспекти недјељног дана одмора“. Српска правна мисао, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, број 58, година 31. Прегледни научни чланак. DOI 10.63356/spm.2025.009. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1419789	CEEOL
5.		Изабери ...
Припадност рада ужој научној/умјетничкој области којој припада предмет истраживања докторске дисертације		☒ ДА ☐ НЕ

3. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/УМЈЕТНИЧКОГ РАДА

Наслов дисертације: „Правни положај вјерских школа у Југославији (1945-1990)“.
Научно поље: Право. Ужа научна област: Римско право и историја државе и права.
Ментор: проф. др Мирјана Мишкић, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци.
Датум прихватања извјештаја о подобности теме, кандидата и испуњености услова за менторство: Сенат Универзитета у Бањој Луци, 30.05.2024. године, број одлуке 02/04-3.1115-43/24.
Обим: 258 страна (поглавља, закључак, извори и литература, биографија), 627 фуснота.
Дисертација не садржи табеле, слике, шеме ни графиконе. Извори и литература: 169 јединица (архивска грађа, извори, литература, закони, периодика, интернет странице).
Садржај (поглавље – страна):
Увод – 1; Одабране методе истраживања – 5; Хипотезе – 6; Циљеви истраживања – 6
1. Историјски преглед настанка и рада вјерских школа – 8
2. Историјски преглед законодавства о цркви – 21
3. Историјски преглед школства у Краљевини Југославији – 37

[2]У складу са чланом34Правила студирања на трећем циклусу студија, септембра 2022. године.

4. Настанак нове државне заједнице од 1945. године – 45
5. Законодавна дјелатност нове власти у Југославији – 55
6. Однос нове власти према Српској православној цркви – 81
7. Стање у вјерским школама Српске православне цркве послије Другог свјетског рата – 91
8. Стање у богословијама Српске православне цркве почетком 60-их година – 108
9. Извјештаји о раду Богословије Светог Саве у Београду 1978/86. године – 113
10. Православни богословски факултет Српске православне цркве – 116
11. Судбина вјерске наставе у Југославији – 152
12. Надзор државе над црквама и вјерским заједницама – 158
13. Римокатоличка црква у Југославији – 175
14. Исламске вјерске школе у Југославији – 216
15. Јеврејска вјерска заједница у Југославији – 226
16. Положај малих вјерских заједница у Југославији – 229
17. Распад СФРЈ и стање у вјерским школама – 236

Закључак – 244; Извори и литература – 248; Биографија са библиографијом – 257.

1. Наслов дисертације/умјетничког рада.
2. Научно поље и ужа научна/умјетничка област.
3. Датум прихватања теме дисертације/умјетничког радаи бројеви одлука одговарајућих органа чланица и Универзитета.
4. Датум прихватања извјештаја комисије за оцјену подобности студента, теме и ментора за израду дисертације/умјетничког радаи бројеви одлука одговарајућих органа чланица и Универзитета.
5. Садржај дисертације/умјетничког радауз навођење броја страна.
6. Истаћи основне податке одисертацији /умјетничком раду: обавезно укључујући обим, број и називе поглавља, број табела, слика, шема, графикона и број литературних навода.

4. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Разлози истраживања и проблем: Положај вјерских школа у социјалистичкој Југославији показатељ је односа државе према религији и вјерским заједницама. У тим школама се образовао будући свештенички кадар, па је од њиховог положаја зависила и одрживост самих вјерских заједница, нарочито послије страдања свештенства у Другом свјетском рату. Проблем истраживања је на који су начин нормативни оквир и државна политика послије 1945. године одредили статус вјерских школа, права њихових ученика и положај високих теолошких установа.

Предмет истраживања: правни положај вјерских школа у Југославији у периоду 1945-1990. године, посматран у оквиру односа државе и вјерских заједница. Послије 1945. године нова власт је, по узору на совјетски модел, примијенила принцип одвојености државе и цркве и школе од цркве (Устав ФНРЈ из 1946, Закон о правном положају вјерских заједница из 1953). Вјерске школе су изгубиле статус признатих школа, а државни надзор над њима вршили су Комисија за вјерска питања и органи државне безбједности. Рад обухвата школе Српске православне цркве, Римокатоличке цркве, Исламске вјерске заједнице, Јеврејске заједнице и мањих (протестантских) заједница, уз тежиште на Српској православној цркви.

Хипотезе: (1) положај вјерских школа примјер је системског гушења вјерских слобода уз промоцију атеизма; (2) разлог је примјена совјетског модела односа државе и цркве, уз напуштање рјешења из Краљевине Југославије; (3) однос државе према свим вјерским заједницама и њиховим школама био је исти или сличан, у већој или мањој мјери дискриминаторан.

Циљеви: научни – систематско правноисторијско описивање и објашњење положаја вјерских школа, са тежиштем на нормативно-правним промјенама; друштвени – боље разумијевање и процјена посљедица комунистичког режима на вјерску просвјету и школство.

Преглед литературе: Дисертација се ослања на архивску грађу (Архив Српске православне цркве у Београду; Архив Југославије, фонд Савезна комисија за вјерска питања), уставне и законске текстове, периодику и литературу. Р. Радић је у студијама „Држава и вјерске заједнице 1945-1970“ и у зборнику записника комисија за вјерска питања обрадила политику државе према вјерским заједницама и школовање у вјерским школама у Србији. Ј. Јањић, Б. Цисарж, Д. Бонџић, П. Пузовић и В. Ђурић Мишина обрадили су положај Српске православне цркве, њених богословија и

Православног богословског факултета; М. Акмаџа, Д. Живојиновић и И. Лучић положај Римокатоличке цркве; Д. Новаковић и С. Тахировић школство и вјерску поуку Исламске заједнице; Т. Бранковић протестантске заједнице; М. Иванковић и А. Вајс Јеврејску заједницу; К. Бекх вјерски прогон 1944-1953; С. Шољевић правни положај СПЦ у СР БиХ 1975-1990. Ови радови углавном обрађују поједину заједницу, установу или период, а дисертација их повезује у цјеловит упоредни приказ. Литература обухвата радове из региона (Србија, Босна и Херцеговина, Хрватска) и стране ауторе (К. Бекх, М. Гјидара), а заступљени су и новији радови из 2022. и 2023. године (В. Џомић, В. Вукашиновић, М. Акмаџа).
Допринос дисертације: Дисертација на једном мјесту систематизује нормативни и институционални положај вјерских школа свих вјерских заједница у СФРЈ у периоду 1945-1990. године и упоредном анализом показује заједничке и посебне карактеристике државне политике. Користи и грађу Архива СПЦ, међу осталим извјештаје о раду Богословије Светог Саве у Београду 1978-1987. године и одлуке Светог архијерејског сабора о богословијама.
Очекивани допринос: Научни допринос је у допуни правне историје односа државе и вјерских заједница и историје образовања у Југославији. Практични допринос је у разумијевању садашњих рјешења о вјерском образовању у државама насљедницама СФРЈ (поглавље 17) и у грађи за даља истраживања и наставу.

1. Укратко описати разлоге због којих су истраживања предузета и представити проблем, предмет, циљеве и хипотезе[3].
2. На основу прегледа литературе, сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан (водити рачуна о томе да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету).
3. Навести допринос тезе у рјешавању изучаваног предмета истраживања.
4. Навести очекивани научни и практични односно умјетнички допринос дисертације.

5. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДОЛОГИЈА РАДА

Материјал: Архивска грађа Архива Српске православне цркве у Београду (ректорске конференције 1961-1979, годишњи извјештаји о раду богословија 1978-1989, Богословски факултет и регистар односа цркве и државе 1939-1965) и Архива Југославије (фонд Савезна комисија за вјерска питања); 13 јединица објављених извора и 42 правна акта (уставни и законски текстови Краљевине СХС/Југославије, ФНРЈ, СФРЈ, република и покрајина, те закони држава насљедница); 5 јединица периодике; 92 јединице литературе и 15 мрежних извора.
Критеријуми избора материјала: временски оквир 1945-1990. уз увод о ранијем развоју вјерских школа и законодавства о цркви; обухват свих вјерских заједница које су имале школе, уз тежиште на најбројнијој, Српској православној цркви; нормативни акти за утврђивање правног статуса, а архивска грађа и записници комисија за вјерска питања (у објављеном издању) за провјеру примјене норми у пракси.
Методе: аналитичко-синтетичка, дедуктивно-индуктивна, историјскоправна, метода анализе (структурално-функционална), компаративна метода и анализа садржаја архивске грађе и других извора.
Оцјена методологије: Примијењене методе уобичајене су у правноисторијским истраживањима и одговарају предмету, циљевима и хипотезама, па их комисија оцјењује адекватним и довољно прецизним. Измјене првобитног плана истраживања у дисертацији нису наведене. Обим истраживања (627 фуснота, 169 јединица) довољан је за поуздане закључке. Тежиште је на Српској православној цркви, што је у складу са постављеним циљевима, а за остале заједнице коришћени су објављена литература и записници комисија, што је довољно за упоредну анализу. Даља истраживања у републичким архивима могу допунити постојеће налазе. Статистичка обрада података није коришћена нити је потребна с обзиром на природу истраживања.

1. Описати и дати основне карактеристике материјала који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала.
2. Дати кратак увид у примијењени метод истраживања, при чему је важно оцијенити сљедеће:

[3] Хипотезе приказати само за научни докторат.

2.1. Да ли су примијењене методе истраживања адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетском оквиру;
2.2. Образложити евентуалне измјене првобитног плана истраживања;
2.3. Да ли је обим истраживања довољан за доношење поузданих закључака или је потребно проширити постојеће или увести нове методе;
2.4. Да ли је статистичка обрада података адекватна, ако је коришћена при обради резултата.

6. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ/УМЈЕТНИЧКИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Резултати: Вјерске школе су у периоду 1945-1990. функционисале уз ограничено институционално признање, појачан државни надзор и административна ограничења: у погледу статуса школа, права ученика, приступа социјалним правима и положаја високошколских установа. Одвајањем школе од цркве вјерским заједницама је онемогућено оснивање школа изван образовања свештеничког кадра. Дипломе вјерских школа нису имале исту правну вриједност као државне, а ученици нису имали једнака права као ученици државних школа. Издвајање Православног богословског факултета из Универзитета у Београду и Римокатоличког богословског факултета из Универзитета у Загребу приказано је као примјер промјене односа државе према вјерским школама. Упоредна анализа показује да је политика државе према свим заједницама имала заједничке структурне карактеристике, уз специфичности (однос према СПЦ условљен предратним поретком, према РКЦ односима са Ватиканом, према ИВЗ промјенама у традиционалним институцијама, према протестантским заједницама њиховом међународном повезаношћу). Правни статус вјерских школа остао је у суштини непромијењен до слома комунистичког режима. Резултати потврђују све три постављене хипотезе.
Оцјена резултата: Резултати су приказани јасно и логично. Хронолошко-тематски распоред поглавља води од предратног правног оквира, преко послијератног законодавства, до положаја појединих заједница и распада СФРЈ, а закључци су поткријепљени изворима у фуснотама. Налази су упоређени са радовима других аутора (Радић, Јањић, Акмаџа, Бонџић, Новаковић, Бранковић) и у складу су са њима. Кандидат критички приступа изворима и закључке заснива на анализираној грађи.
Нова сазнања и допринос: Дисертација даје систематски и упоредни приказ правног положаја вјерских школа свих заједница у СФРЈ и показује да су, уз разлике у интензитету, заједничка обиљежја била непризнавање статуса јавних школа, различита правна вриједност диплома и неједнака права ученика. Посебно су обрађени издвајање теолошких факултета из државних универзитета 1952. године и положај богословија у Београду, Сремским Карловцима, Крки, Сарајеву и Призрену. Практични допринос је у разумијевању садашњих рјешења о вјерском образовању у државама насљедницама СФРЈ.
Нови правци истраживања: грађа републичких и покрајинских комисија за вјерска питања (Босна и Херцеговина, Хрватска, Македонија, Словенија); школе Исламске, Јеврејске и протестантских заједница на основу њихове архивске грађе; положај ученика вјерских школа (војни рок, социјална права); поређење са другим државама социјалистичког блока.

1. Укратко навести резултате до којих је студент дошао.
2. Оцијенити да ли су добијени резултати јасно приказани, правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући их са резултатима других аутора и да ли је студент при томе испољавао довољно критичности.
3. Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, те да ли указују на нове правце истраживања.

7. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Правни положај вјерских школа у послијератној Југославији био је одређен доминантном идеологијом комунистичког политичког система и совјетским моделом односа државе и цркве. Формалноправна гаранција вјерских слобода и равноправности у пракси је била ограничена мјерама државне политике. Након 1990. године вјерске школе су у новим државама стекле признат статус, а теолошки факултети су реинтегрисани у универзитетске структуре. Најзначајније чињенице које указују на научни допринос: (1) обиман рад од 258 страна, са 17 поглавља, 627 фуснота и 169 јединица извора и литературе, уз архивску грађу Архива СПЦ и Архива Југославије; (2) систематски и упоредни приказ правног положаја вјерских школа свих заједница у СФРЈ у периоду 1945-1990; (3) потврђене све три хипотезе; (4) кандидат је објавио четири рада у часописима Правног факултета у Бањој Луци (Годишњак, Српска правна мисао) из области правне историје и односа државе и цркве.

Цијенећи научни допринос који дисертација даје широј научној јавности, Комисија у претходно наведеном саставу предлаже да се дисертација прихвати а да се кандидату Жељку Теофиловићу одобри одбрана теме „Правни положај вјерских школа у Југославији (1945- 1990“).

1. Навести најзначајније чињенице које указују на научни/уметнички допринос дисертације.
2. На основу укупне оцјене дисертације, комисија предлаже:
   - да се дисертација /умјетнички радприхвати, а студенту одобри одбрана,
   - да се дисертација /умјетнички радвраћа студенту на дораду (да се допуни или измијени) или
   - да се дисертација /умјетнички радодбија.

Мјесто и датум: Бања Лука, 10. новембар 2026. године

Горан Латиновић, доктор историјских наука,
редовни професор Филозофског факултета
Универзитета у Бањој Луци

Горан Латиновић, с.р.

Предсједник комисије

Далибор Ђукић, *доктор правних наука,*
ванредни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

Далибор Ђукић, с.р.

Члан

Милош Станковић, *доктор правних наука,*
ванредни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

Милош Станковић, с.р.

Члан

Име и презиме, титула и звање

Члан

Име и презиме, титула и звање

Члан

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије дужан је да у извјештај унесе образложење, то јест разлоге због којих не жели да потпише извјештај.

У прилогу извјештаја доставити:

1. Одлуку Умјетничко-научно-наставног/научно-наставног вијећа чланице Универзитета о именовању комисије за оцјену урађене докторске дисертације/докторског умјетничког рада и јавну одбрану;
2. Одлуку Умјетничко-научно-наставног/научно-наставног вијећа чланице Универзитета о прихватању извјештаја комисије за оцјену урађене докторске дисертације/докторског умјетничког рада и јавну одбрану;
3. Извјештај комисије за оцјену урађене докторске дисертације/докторског умјетничког рада и јавну одбрану – Образац 3;
4. Докторска дисертација у ПДФ формату;
5. Увјерење продекана за научноистраживачки рад и развој о провјери оригиналности докторске дисертације путем званичног софтвера за откривање плагијаризма;
6. Изјава о ауторству;
7. Изјавакојом се овлашћује Универзитет у Бањој Луци да докторску дисертацију/докторски умјетнички рад учини јавно доступним;
8. Изјаваоидентичностиштампане иелектронскеверзиједокторскедисертације/докторског умјетничког рада.